

ACTIVITATEA INTEGRATĂ - ACCENTE NOI ÎN CURRICULUM PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE

*Mihaela DOBRIN, prof. învă. preșc.,
Grădinița cu P.P”Tedi” Galați, România,
doctorand - UPS „Ion Creangă”, Chișinău, RM
Tatiana GRIBINCEA, doctor, conf. universitar,
USPEE”Constantin Stere”, RM*

Summary. *A present novelty in preschool education, is on application of interactive methods of group, methods wich represints a superior mode of education. Intellectual changes wich they include, the verbal ones, of opinions, of actions, activates and motivates the children, reducing the stress experienced by governess and kids into an traditional activity. They acts on children’s way of thinking and manifestation.*

Presented as games of learning, cooperation, fun, not for focus, the interactive methods, teach children to solve the problems they confront to, to make group decisions and smooth over conflicts.

Keys terms: *experimental learning, interactive methods, cooperation, diversity.*

În teoriile moderne se vorbește din ce în ce mai mult de învățarea experientială, de profesor cu rol de ghid sau de facilitator al proceselor de învățare, de valorizare și dezvoltarea potențialului fiecărui copil, de respectarea ritmului și a stilului său cognitiv propriu etc.

Există multe metode prin care copiii pot învăța ori exersa concepte sau deprinderi. În acest sens, este foarte important demersul pe care educatoarea sau părintele îl poate iniția în direcția stimulării interesului copilului pentru cunoaștere, al interesului pentru a cauta informația necesară și pentru a o utiliza în contexte variate, al interesului pentru rezolvarea de probleme prin planificarea și organizarea unor activități/ jocuri cu acest scop.

O noutate prezentă în învățământul preșcolar, o au aplicarea metodelor interactive de grup, metode ce reprezintă un mod superior de instruire. Schimbările intelectuale pe care le cuprind, cele verbale, de idei, opinii, de acțiune, activează copiii și-i motivează reducând stresul trăit de educatoare și copii într-o activitate tradițională. Ele acționează asupra modului de gândire și de manifestare a copiilor.

Prezentate ca niște jocuri de învățare, de cooperare, distractive, nu de concentrare, metodele interactive, învață copiii să rezolve probleme cu care se confruntă, să ia decizii în grup și să aplaneze conflictele.

Aplicarea metodelor solicită timp, diversitate de idei, angajare în acțiune, descoperirea unor noi valori, responsabilitate didactică, încredere în ceea ce s-a scris și în capacitatea personală de a le aplica creator pentru eficientizarea procesului instructiv educativ.

Metodele implică mult tact din partea dascălilor deoarece trebuie să-și adapteze stilul didactic în funcție de tipul de copil timid, pesimist, agresiv, acaparator, nerăbdător pentru fiecare găsind gestul, mimica, interjecția, întrebarea, sfatul, orientarea, lauda, reținerea, aprecierea,

entuziasmul în concordanța cu situația și totul va fi ca la carte. Este foarte greu în atingerea tuturor standardelor amintite dar, dacă vă veți cunoaște foarte bine copiii și problemele lor, veți alege metodele adecvate, veți obține avantajele pe care acestea le oferă. Pentru aplicarea metodelor trebuie să organizăm spațiul conform cerințelor (mobilerul, materialele specifice metodei și cele specifice sarcinilor de lucru). În timpul derulării demersului metodei, copiii gestionează acel spațiu pentru a-și realiza sarcinile. În anumite condiții îl pot modifica pentru a fi funcțional pentru stilurile lor de învățare având inițiative creative ce țin de resursele existente: truse, jucării, jetoane, ilustrații, învață să acționeze liber, să exploreze spațiul în scopul de a-și rezolva sarcina didactică; să argumenteze atunci când introduc un material nou existent în sala de grupă. Copiii se văd „stapânii” aceluia spațiu și învață să coopereze, să se accepte, să se asculte activ. Ei nu uită că vor fi evaluați, de aceea mențin ordinea, iar cei ce încalcă anumite reguli prestabilite vor fi atenționați de cei prevăzători, conștiincioși și ordonați.

O nouă formă de învățare este practica Web Quest, ca tehnică modernă de învățare bazată pe ideea constructivistă, privită ca o alternativă la metodele de învățare uzuale. Această metodă implică activ atât educatoarea cât și copiii în activități de căutare în spațiul web și promovează strategiile prin contact direct cu internetul.

Copiii achiziționează cunoștințe diverse apoi le integrează, combină pentru rezolvarea sarcinilor formulate de adult. Avantajul este acela că o temă poate fi extinsă pentru a dobândi noi cunoștințe.

Pentru a demonstra că și-au însușit tema parcursă copiii vor crea în grup sau individual un produs și așteaptă o reacție on-line sau off-line. WWW oferă un spațiu privat pe internet unde utilizatorii (o grupă de copii, un grup, un copil, o familie, educatoarea) își pot prezenta proiectele și produsele realizate.

După cum se observă apar noi forme de învățare, relaționare, la care suntem supuși și le facem față indiferent de vârstă.

Învățarea continuă reprezintă un stil de viață care conduce la modificarea aptitudinilor și atitudinilor noastre față de educație. Este vizibilă nevoia de integrare a noilor strategii și chiar tehnologii. Comunicarea profesională oferită de internet în curând nu va mai fi o ofertă provocatoare ci o necesitate [6, p. 11]

Accente noi prezente în curriculum-ul pentru învățământul preșcolar

În prezentul curriculum pentru educație timpurie se întrevăd patru mari tendințe de schimbare:

- *Diversificarea strategiilor de predare-învățare cu accent pus pe metodele activ-participative care îl determină pe copil să exploreze, să devină independent.*

Metodele tradiționale pun accent pe însușirea conținutului, vizând latura informativă a educației, pun accentul pe activitatea de predare a profesorului, pe comunicarea unidirecțională, evaluarea reprezintă o reproducere a cunoștințelor, stimulează competiția, motivația extrinsecă pentru învățare, relația dintre profesor și elev este una autoritară ceea ce determină pasivitatea și indispoziția copiilor.

Metodele moderne vizează latura formativă a educației, cu accent pe formarea personalității copiilor, încurajează acțiunea, învățarea prin cooperare, sunt orientate spre proces, evaluarea este una formativă, stimulează motivația intrinsecă, relația dintre profesor și elev este una democratică, bazată pe respect, de unde rezultă buna dispoziție a copiilor participanți la activitatea de învățare.

Din această prezentare rezultă ca profesorul trebuie să coopereze cu elevii, să devină un model de educație, asigurând un învățământ de calitate.

- De asemenea, se pune accentul pe *joc*, ca formă fundamentală de activitate, ca forma cea mai naturală de activitate la vârsta preșcolară. Prin intermediul jocului, copilul preșcolar descoperă lumea înconjurătoare, câștigă anumite deprinderi fizice, cognitive și sociale.

Odată cu noul curriculum, se pune în discuție și *evaluarea* prin care se urmărește progresul copiilor în raport cu ei înșiși și mai puțin prin raportare la grup.

- *Mediul educațional*, care trebuie să permită copiilor dezvoltarea lor liberă. Mediul în care învață copilul trebuie să-i permită să relaționeze cu ceilalți copii și cu adulții, trebuie să-i permită copilului să interacționeze cu materialele puse la dispoziție. Spațiul în care sunt primiți copiii la grădiniță trebuie să fie unul prietenos, bine amenajat, astfel încât preșcolarul să se inspire și să poată învăța.

Succesul activității didactice depinde în mare parte de amenajarea spațiului educațional, de crearea unei atmosfere plăcute și de aducerea lumii în care trăiește copilul între zidurile grădiniței. Fără un mediu educațional bine organizat, sigur, protector, frumos decorat, obiectivele propuse în formarea micului preșcolar sunt greu de atins.

Spațiul educațional este amenajat, conform noului curriculum pe centre de activitate (Bibliotecă, Știință, Construcții, Joc de rol, Artă, Nisip și apă) care sunt dotate în mod corespunzător în funcție de materialele disponibile.

Centrele de interes Bibliotecă, Știință, Artă fac parte din zona de liniște a clasei, o zonă în care se desfășoară activități de învățare care necesită concentrare și liniște. Centrele de interes joc de rol, construcții, nisip și apă fac parte din zona de mișcare a clasei, unde se desfășoară activități mai zgomotoase, activități care implică mișcarea și manipularea diferitelor obiecte.

În funcție de spațiul disponibil, sectorizarea sălii de grupă poate cuprinde toate centrele de activitate sau cel puțin două, în care cadrul didactic pregătește „oferta” pentru copii astfel încât preșcolarii să aibă posibilitatea să aleagă locul de învățare sau joc. În cadrul acestor centre deschise, copiii comunică, colaborează, interacționează rezolvă probleme, dobândesc cunoștințe, își formează priceperi și deprinderi.

Dacă spațiul sălilor de grupă nu permit amenajarea a minim două centre, educatoarea trebuie să recurgă la amenajarea centrelor multifuncționale (centrul Știință devine Bibliotecă, centrul Artă poate deveni centrul Nisip și apă, iar centrul Construcții poate deveni centrul Joc de rol). În acest caz, educatoarea realizează etichete duble care pot fi folosite în funcție de centrul deschis.

În afara centrelor de activitate, fiecare sală de grupă este dotată cu instrumente de lucru cu preșcolarii: harta prezenței, harta aniversărilor, evidențele privind activitatea copiilor la centre, tabela responsabilităților, calendare ale naturii, ceas, jurnalul grupei, toate acestea fiind grupate într-un loc special și utilizate în cadrul întâlnirii de dimineață.

În sala de grupă trebuie să se regăsească și un loc numit centrul tematic, acesta fiind locul unde expunem materialele legate de tema proiectului desfășurat. Copiii au posibilitatea să se joace cu ele, să le mânuiască, să le citească și să aducă aletele noi, completând astfel centrul tematic realizat la începutul proiectului tematic.

De asemenea, în sala de grupă trebuie să existe o zonă pentru expunerea lucrărilor copiilor, formată, de obicei din panouri, unde copiii își așează lucrările pentru a le vizualiza, analiza, compara cu ale celorlalți colegi.

Pentru a amenaja spațiul educațional cât mai eficient și atractiv, cadrul didactic trebuie să țină cont de următoarele cerințe:

- Sala de grupă trebuie să fie luminoasă, văruiată în culori vesele;
- Mobilierul trebuie să fie viu colorat și adecvat vârstei copiilor;
- Spațiile din sala de grupă trebuie delimitate pentru a crea senzația de mai multe universuri care trebuie descoperite;
- Sectoarele de activitate trebuie dotate corespunzător vârstei astfel, la grupele mici, se recomandă jucării de format mare (păpuși, mașini, puzzle cu piese mari) și în cantitate mare astfel încât să fie suficiente pentru toți copiii, la grupele mari, se pot folosi jucării de dimensiuni mai mici și trebuie așezate în locuri etichetate corespunzător și accesibile tuturor copiilor;
- Mijloacele de învățământ cu care sunt dotate sectoarele trebuie să îndeplinească atât condiții estetice cât și metodice;
- Sectoarele de activitate vor fi completate periodic cu materiale noi;
- Se vor introduce reguli de folosire a materialelor cu care sunt dotate centrele de activitate.

În realizarea unui spațiu educațional eficient, trebuie îndeplinite și condiții de curățenie și estetică. Importantă nu este aglomerarea de materiale, ci un cadru didactic competent trebuie să știe să expună cel mai potrivit material didactic, trebuie să știe să îmbine utilul cu frumosul, abundența cu simplitatea, realizându-se o armonie între plante, culori, mirosuri etc.

În concluzie, putem spune că spațiul educațional furnizează copilului preșcolar informații utile pentru a obține răspunsuri la propriile întrebări, stimulează dezvoltarea copilului și învățarea acestuia, este un fel de paradis al copilăriei în care preșcolarul se simte confortabil și din care culege cele mai potrivite informații care îl vor ajuta în formarea sa ca viitor individ al societății.

Rolul familiei care devine partener de activitate. „Școala și familia sunt cei doi poli de rezistență ai educației, care contribuie, prin mijloace specifice, la formarea tineretului.”[7, p. 44].

În educație rolul coordonator îl deține unitatea de învățământ, dar munca depusă în grădiniță trebuie susținută și continuată în cadrul familiei. Pentru ca procesul de învățământ să se realizeze în mod optim, este nevoie de asigurarea unui sistem unitar de cerințe în vederea instruirii și educării copilului preșcolar. Aceste cerințe trebuie să fie respectate atât de către grădiniță, cât și de către familie. Acțiunea educativă din familie trebuie să se împletească organic cu cea din grădiniță.

Conform noului curriculum, **activitatea de învățare** se realizează pe 5 domenii experiențiale care trec granițele dintre discipline, care se întâlnesc cu domeniile tradiționale de dezvoltare acopilului, asigurându-i preșcolarului o dezvoltare armonioasă.

Cele cinci domenii sunt: Domeniul Estetic și Creativ, Domeniul Om și Societate, Domeniul Limbă și Comunicare, Domeniul Științe, Domeniul Psiho-Motric.

Activitățile de învățare desfășurate în grădiniță, conform noului plan de învățământ sunt: activități pe domenii de învățare (integrate sau pe discipline), jocuri și activități alese și activități de dezvoltare personală.

Activitățile pe domenii experiențiale se pot desfășura pe discipline, conform planificării și nivelului de vârstă al copilului sau în manieră integrată.

De ce alegem o activitate integrată ca formă de organizare a procesului instructiv – educativ?

Curriculumul pentru învățământul preșcolar se caracterizează prin tendința de integrare curriculară care se manifestă atât la nivel de proces cât și în ceea ce privește rezultatele învățării. Potrivit curriculumului, temele anuale de studiu propuse trebuie să devină experiențe de învățare și prilej pentru achiziții ale învățării iar rezultatele acestora trebuie să acopere echilibrat toate zonele de competențe ale copilului preșcolar: atitudini și comportamente, deprinderi și obișnuințe, abilități vocaționale și practice, capacități personale și de interrelaționare, cunoștințe tematiche și interdisciplinare [7, p. 44].

Activitatea instructiv-educativă desfășurată în grădiniță este una creativă, complexă, interdisciplinară și este indicat să o desfășurăm în manieră integrată deoarece preșcolarul este stimulat să dobândească cât mai multe cunoștințe și i se formează, în același timp, priceperi, deprinderi, abilități pe care le va utiliza în activitatea școlară ulterioară. Accentul este pus pe aspectul formativ al învățării.

Ce înseamnă o activitate integrată?

Înseamnă o activitate în care "cunoștințele din cadrul mai multor discipline se îmbină armonios pe durata unei zile întregi și cu acest prilej, în activitatea integrată intră și jocurile și activitățile alese sau cunoștințele interdisciplinare sunt focalizate pe anumite domenii experiențiale iar jocurile și activitățile alese se desfășoară în afara acesteia" [7, p. 19].

Activitățile integrate vor fi prezente în planificarea calendaristică, proiectate conform planului de învățământ, nivelului de vârstă, susținute de experiența cadrului didactic. Educatoarea organizează și desfășoară activități integrate generate de subiecte stabile planificate pentru tot timpul anului. Aceste activități pot fi desfășurate integrat după scenariul elaborat de educatoare ce începe cu întâlnirea de grup, inițiată în fiecare zi și care se poate realiza sub forma unei povestiri, a întâlnirii cu un personaj, a vizitei unei persoane adulte, prezența unui animal, o întâmplare trăită sau imaginată, un eveniment social sau eveniment special petrecut în familie. Saptamanal se vor desfășura minim 3 activitati integrate.

Fiecare zi poate purta un nume (se poate introduce prin mesajul/noutatile zilei) astfel încât copiii să fie motivați în activitatea de învățare, fiind expuse pe înțelesul lor țintele pe care ni le dorim a fi realizate, precum și eforturile pe care trebuie să le facă ei.

Nu există o rețetă după care să se desfășoare activitățile integrate. Aceasta depinde de educatoare. De asemenea ea va fi cea care va hotărî care activități le integrează: toate dintr-o zi, doar cele pe domenii experiențiale, cele pe grupuri mici și una pe domenii experiențiale etc.

Activitățile integrate propuse de planul de învățământ sunt de mai multe tipuri în funcție de durata și de elementele de conținut:

- Activitate integrată care înglobează toate activitățile din programul unei zile;
- Activitate integrată care înglobează ALA și ADE din ziua respectivă;
- Activitate integrată care înglobează ADE dintr-o zi;
- Activitate integrată în care activitatea de bază este un anumit tip de ADE din ziua respectivă, în care sunt înglobate elemente din mai multe DE, indiferent de programul zilei

Din activitatea desfășurată până acum, am putut constata că preșcolarii vin cu drag la grădiniță, lasă emoțiile deoparte deoarece știu că îi așteaptă multe lucruri frumoase, multe surprize pe care le descoperă pe parcursul întregii zile de activitate integrată. Aceste surprize sunt distribuite în cadrul centrelor de interes la care copiii vor lucra prin rotație (Știință, Construcții, Artă, Bibliotecă, Joc de rol, Nisip și apă, Joc de masă).

Activitatea integrată începe cu ”întâlnirea de dimineață” în cadrul căreia, copiii se salută, stabilesc cine e prezent / absent, vorbesc despre vreme, povestesc lucruri noi petrecute în viața lor, află ce vor învăța în ziua respectivă, toate acestea contribuind la socializarea copiilor, la dezvoltarea abilităților de comunicare, la cultivarea respectului față de ceilalți, la familiarizarea preșcolarilor cu reguli și responsabilități. „Întâlnirea de dimineață creează o atmosferă pozitivă pe tot parcursul zilei, căci „Ziua bună se cunoaște de dimineață” și realizează socializarea copiilor. Este momentul când copiii învață și pun în practică o mulțime de aptitudini, prin îmbinarea competențelor cognitive, sociale, emoționale și intelectuale ale membrilor din sala de grupă. Se pun în evidență experiențe pozitive ale bunătății, empatiei și bucuriei de a merge la grădiniță”. [8, p.12]

În cadrul activității integrate, accentul este pus pe activitatea de grup și mai puțin pe cea frontală. Activitatea pe grupuri mici sau chiar în perechi este mult mai eficientă, deoarece educatoarea poate îndruma diferențiat și copiii își unesc forțele în vederea atingerii obiectivelor propuse.

Se pleacă de la o temă care corespunde nevoii copiilor, de la ceva cunoscut, familiar, de la o întâmplare prin care au trecut recent, apoi copilul este pus în situația de a căuta informații, de a cerceta, analiza, de a face predicții, de a se exprima liber, toate acestea contribuind la formarea propriului stil sănătos de a învăța, ajutându-l în activitatea de integrare școlară. Temele propuse au legătură cu viața reală a copilului, cu lumea în care trăiește, de aici rezultând un activism crescut al copilului și o mai mare implicare din partea lui.

Se recomandă desfășurarea activităților în manieră integrată deoarece copilul învață prin eforturi proprii, învățarea fiind astfel mult mai eficientă, mai durabilă, copilul dobândind o vastă experiență, putându-se considera un învingător.

Jocul este metoda de bază prin care se desfășoară activitatea instructiv-educativă (jocul liber sau jocul cu reguli) și prin care copilul se socializează rapid deoarece în joc, îmbinăm elemente de învățare cu aspecte din viața socială. Copilul este pus în situația în care, prin joc, se familiarizează cu reguli, învață să comunice, să-și respecte colegii, să aștepte până îi vine rândul să răspundă, își învinge timiditatea, își dezvoltă ingeniozitatea, gândirea creatoare.

Beneficiile activității integrate asupra preșcolarului sunt: copiii sunt într-o permanentă competiție, colaborează, învață prin cooperare; copilul se poate manifesta, poate cere lămuriri ori de câte ori simte nevoia; preșcolarul face legături cauzale între elementele lumii înconjurătoare; copiii trăiesc emoții provocate de reușită; în cadrul activității integrate se stimulează atenția, spiritul critic; copiii sunt mai activi, mai perseverenți. Activitatea integrată contribuie la dezvoltarea cognitivă a copiilor deoarece preșcolarii au la îndemână materiale diverse și adecvate conținutului învățării. Activitatea integrată contribuie și la formarea deprinderii de a fi ordonați, disciplinați (vorbesc în șoaptă la centre, duc la bun sfârșit treaba, nu deranjează ceilalți copii în timpul lucrului, păstrează curățenia la centru, verbalizează acțiunile). Cadrul didactic este mai mult un ghid, un prieten, el orientează, îndrumă și mai puțin informează și dispune iar copilul este relaxat. Cadrul didactic îndrumă diferențiat deoarece cunoaște capacitățile tuturor copiilor, nu suprasolicită, stabilește corelații între obiective, conținut, strategii, accesibilizează conținutul învățării astfel încât, copiii să știe clar ce au de făcut.

Ca număr, activitățile integrate pot fi minim trei pe săptămână, în cazul grupelor mici și maxim cinci pe săptămână, în cazul grupelor mari.

O altă categorie a activităților de învățare o reprezintă *Jocurile și activitățile alese* care

ajută preșcolarii să se socializeze, să pătrundă în tainele lumii fizice, a matematicii, a limbajului și scris.

Ele se desfășoară pe grupuri mici sau chiar individual și conform noului curriculum, în decursul unei zile întâlnim două sau trei etape de jocuri și activități alese, în funcție de tipul de program al grădiniței (normal sau prelungit). Dacă, în cazul grădinițelor cu program normal, există etapa de dimineață, atunci când se adună preșcolarii la grădiniță și etapa de după desfășurarea activităților pe domenii experiențiale, în cazul grădinițelor cu program prelungit mai există și etapa de după-amiază, până la plecarea copiilor acasă.

Așa cum am menționat, jocurile și activitățile alese se desfășoară pe centre, ținând cont de resursele materiale disponibile și de spațiul sălii de grupă. În cadrul acestor sectoare, preșcolarul este invitat la acțiune, este stimulat, încurajat să coopereze, să comunice, să lucreze alături de colegii săi.

Există o categorie de jocuri și activități didactice alese desfășurate în curtea grădinițelor și în acest sens, accentul se pune pe amenajarea curții de joacă. Curtea de joacă a grădinițelor trebuie să cuprindă suprafețe cu asfalt, cu iarbă, pietriș, leagăne, dotări fixe tridimensionale.

O altă categorie a activităților de învățare o reprezintă *Activitățile de dezvoltare personală* care includ rutinele, tranzițiile, activitățile din perioada după-amiezii și opționalele.

Conform noului curriculum, „rutinele sunt activitățile – reper după care se derulează întreaga activitate a zilei. Ele acoperă nevoile de bază ale copilului și contribuie la dezvoltarea globală a acestuia [7,p. 20].

În cadrul rutinelor întâlnim momente ca: sosirea copiilor la grădiniță, întâlnirea de dimineață, micul dejun, spălatul și toaleta, masa de prânz, perioada de relaxare/somn, gustarea, plecarea copiilor de la grădiniță.

Rutinele sunt foarte importante în activitatea zilnică a copilului preșcolar, deoarece îl ajută pe acesta să-și concentreze atenția, îl liniștesc și îl relaxează, îi conferă încredere, stabilitate, îl deprinde cu succesiunea firească a evenimentelor dintr-o zi, prin faptul că ele sunt activități care se repetă cam la aceeași oră, îl disciplinează prin faptul că, în cadrul acestor rutine, copiii întâlnesc anumite reguli pe care trebuie să le respecte.

Ca element de noutate, noul curriculum propune o nouă activitate și anume, „Întâlnirea de dimineață”, moment în care se creează o atmosferă plăcută, prietenoasă, astfel încât participarea ulterioară a copilului la activitatea de învățare să fie maximă.

Ea ocupă un rol important în cadrul programului zilnic al copilului, acestui moment dedicându-i-se cam 20 – 25 minute zilnic.

Tot din activitățile de dezvoltare personală fac parte și tranzițiile care sunt momente de trecere de la o activitate de învățare la alta, dar o trecere plăcută, care îmbracă forma unui dans, activitate desfășurată în mers ritmat, recitarea unei numărători sau frământări de limbă, joc cu text și cânt.

În realizarea activităților de învățare, un rol foarte important îl au și partenerii educaționali. „Parteneriatul educațional trebuie privit nu doar ca un concept; parteneriatul educațional este o atitudine abordată în sprijinul dezvoltării societății prin prisma educativă și este, de asemenea, unul dintre cuvintele-cheie ale pedagogiei contemporane, presupunând participarea la o acțiune educativă comună, interacțiuni constructive acceptate de către toți partenerii, comunicare eficientă între participanți, acțiuni comune cu respectarea rolului fiecărui participant, interrelaționare.”[7, p. 45]

Copilul cu propriile valori reprezintă viitorul membru al societății. Societatea, prin reprezentanții săi, se va ocupa de modelarea și formarea sănătoasă a viitorului cetățean. Copilul nu trebuie privit doar ca beneficiar al acțiunii educative, el este și participant. Fără el și acțiunea familiei, acțiunea educativă ar fi ineficientă și fără efectul scontat.

Necesitatea unui nou curriculum a fost determinată de noutățile apărute la nivel preșcolar: metoda proiectelor la vârstele timpurii, activitatea integrată, educația timpurie.

Așa cum am putut observa, există grădinițe care s-au adaptat foarte bine la schimbările educaționale intervenite de-a lungul timpului, în sensul asimilării și aplicării noutăților educaționale și grădinițe în care cadrele didactice rămân refractare la tot ce este inovație, considerând că sistemul de învățământ tradițional este cel mai eficient.

BIBLIOGRAFIE

1. ALECU, S. Metodologia cercetării educației. Galași: Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, 2005. 189 p. ISBN 973-627-230-3
2. ANGHELACHE, V. Managementul schimbării educaționale. Iași: Editura Institutul European, 2012, p. 282. ISBN 978-973-611-828-9
3. ANDRONICEANU. A. Managementul schimbărilor. București: Editura ALL Educațional S.A, 1998, p. 540. ISBN 978-973-709-344-8
4. CLARKE, L. Managementul schimbării. București: Editura Teora, 2002, p. 192. ISBN 9732006250
5. CRISTEA, S. Finalitățile educației. vol. I. Pitești: Ed. Hardiscom, 1996, p.135. ISBN 594-848-935-513-4
6. BREBEN.S. Activități bazate pe inteligențe multiple-inteligența naturalist. Craiova: Editura Reprography, 2004, p.11. ISSN:1583-557-X
7. M.E.C. Curriculum pentru învățământul preșcolar. București: Editura Didactica Publishig House, 2009. ISBN: 978-973-88899-5-8
8. SMARANDA. M.C. Ziua bună se cunoaște de dimineată, Editura tehnno-Art, 2009. ISBN 978-606-630-094-0
9. TOMȘA. GHE. Psihopedagogie preșcolară și școlară, M.E.C. București, 2005, p.139. ISBN 973-0-03895-3